

„RADIKALSKI GLASNIK“, št. 2. Službena obvestila Nar. rad. stranke za Slovenijo.

Značajnost in politično naziranje.

»Popolnoma se tudi strinja s častjo poštenjaka, da zapusti svojo politično stranko in se pridruži drugi stranki, ali pa skuša ustvariti novo stranko, če se je prepričal, da načela njegove dosedanje stranke, ali pa njegova lastna načela niso pravilna.«
Dr. Radoslav Pipuš v 236 št. »Taborac«.

Te besede je napisal ugleden in dolgoleten borec na političnem, narodnem in gospodarskem polju na naši severni meji, g. dr. Radoslav Pipuš. Njegova izjava v članku »Gospodarstvo in naša politika«, so tako značilna ravno za naše čase in razmere, da jih je potreba posebej podčrtati.

Mož odločno nastopa proti osebnemu in gospodarskemu terorju, ki ga pri nas izvajajo politične stranke ena proti drugi in celo lastne stranke proti lastnim pristajalcem, ki se docela slepo ne pokore diktatu, posameznih voditeljev in se predrzno misli s svojo glavo in celo take misli tudi izražati. Take ljudi je treba v javnosti moralno in tudi gnotno ubiti. To načelo, katero mora obsoditi vsak poštenjak in dostojen človek, se je izvajalo in se še izvaja pri naših političnih strankah z vso krutostjo. V tem oziru vlada najhujši teror, ki rodi le zle posledice ne samo v moralnem oziru in na političnem polju, ampak tudi na splošnem gospodarskem polju, ker ovira našo podjetnost in onemogoča vsak večji razmah v splošno korist.

A članek navaja izmed mnogih samo dva značilna primera, ki sta se dogodila v najnovejšem času v Mariboru, oziroma v njegovi okolici. Občinski svet je namreč odredel stavbeno dovoljenje nekemu konsorciju, ki je že zgradil poslopje za zvonolovarno v koroskem predmestju najbrže iz strankarskih razlogov. To podjetje je v slovenskih rokah in bi najbrže nastala ostru konkurenca proti sedanjemu nemškemu enakemu podjetju inženierjev Bühl. Stvar se je tako zavrnila, da so celo slovensko čuteči občinski svetniki glasovali proti odobritvi, kar gotovo ni v prid niti industrijsko se razvijajočemu Mariboru, niti odjemalcem, niti narodnemu življu.

Drugi slučaj je pa značilen za našo SLS. Pri Sv. Miklavžu, nedaleč od Maribora, je nameravala država postaviti veliko moderno kaznilnico, s čemer bi se kraj gotovo povzdignil in mnogo pridobil. Pa sta šla dva poslanca od naše SLS in sta proti temu protestirala pri dotičnem ministru samo zato, ker bi bila stranka kot taka izgubila neznanost število tujih pristajev, ker so sedaj naseljeni na dotičnem Scherbaumovem posestvu.

Tako vlogo igra nestrpno politično strankarstvo pri gospodarskih zadevah na škodo splošnosti. To smo omenili samo mimogrede. Nas pa trenutno ravno tako zanima osebno strankarski teror, ki ga izvajajo predvsem naše politične stranke nasproti svojim sedanjim ali pa bivšim pristajcem.

Ako posežemo nekoliko nazaj in se spomnimo onih časov, ko se je pojavila tudi v Sloveniji NRS, potem mora oblit vsakega dostojnega človeka rdečica sramu. S kakšnim neverjetnim osebnostankarskim političnim terorjem se je nastopalo od vseh strani! Kdor se je

upal odkrito nastopiti in jasno priznati, da se je pridružil novi stranki, je bil izpostavljen najhujšim in najpodlejšim insultom. To je kar deževalo psovki o »političnih kameleonih«, »prodanih in kupljenih dušah«, »moralnih propalcah«, »neznačajnejših«, »izbeglicah« itd. Docela se je bil izčrpal naš zaklad o psovkah. Poleg tega moralnega pritiska, se je izvajal proti vsakomur, če je bilo le možno; tudi gospodarski teror najhujše vrste. Prve odločne pristaje nove stranke so družabno in gospodarsko bojkotirali, jih gledali po strani in se jih izogibali kot nekaj gobavcev...

In vendar »se popolnoma strinja s častjo poštenjaka, da zapusti svojo politično stranko in se pridruži drugi stranki, če se je prepričal, da načela njegove dosedanje stranke niso pravilna«, pravi star in izkušen borec, mož poštenjak, dr. Pipuš.

Menjava političnega prepričanja je zlasti v sedanjih dobi, ko vse vre in kipi, da se ustvarjajo povsem nova načela in smernice o različnih pojavih v gospodarskem in političnem življenju, nekaj povsem naravnega in samoobsebi umevnega. Ravno s tega stališča si moremo razlagati pri nas značilen in nenavaden pojav, da je v povojni dobi pri nas vzklilo tako veliko število političnih strank in stranic. Vse tiplje in išče primernega foruma in oblike, da uveljavi svoja načela, svoje principe in nazore, ki so seveda drugi in drugačni, kakor so tudi razmere druge in drugačne od onih, v katerih smo živeli nekdanj. Od tod izvira tudi prehod iz ene politične stranke v drugo, ki je povsem naraven in ga pametno misleč človek ne bo nikdar obsojal, kakor ne bo obsojal popotnika, ki je zgrešil pravo pot in je krenil na drugo. Saj se vendar »strinja s častjo poštenjaka...«

Naravno je tudi, da izrabljajo tako priliko tudi posamezni politični res ne značajni elementi in presedljajo ne zato, ker so prišli po treznem in vsestranskem razmotrivanju do zaključka, da se njihovo osebno mnenje ne strinja z načeli in postopkom njihove stranke, ampak samo zato, da bi pri novi stranki dosegli osebno gnotno ali pa moralne dobičke. Nova stranka seveda ne more odkloniti že a priori takih elementov, ker današnja veda žal še ni iznašla sredstva, s katerim bi se moglo pogledati posameznika v dno duše in bi se videlo njegovo resnično čustvovanje in mišljenje. Pameten človek tudi ne bo obsojal radi takih pojavov cele stranke kot take. Pač pa je važna naloga dotične stranke same, da se takih osebnih dobičkov iščočih elementov čimprej iznebi v svojem lastnem interesu. Vsakdanje izkušnje kažejo dovolj jasno, kako opasni so taki elementi zlasti še, če se jim posreči priti na vodilna in odločujoča mesta. Par takih posameznikov lahko ogroži in tudi uniči dela stoterih res idealnih in delovnih mož, ki so žrtvovali trud in čas, da bi pripomogli strankinim načelom do moči in veljave.

Na ta način nastajajo v posameznih strankah večje ali manjše krize, ali pa če hočete, aferje in aferice. To je takozvano čiščenje. Pri takih prilikah odpadajo posamezni izrasli in gnoloba, jedro pa ostane, če je zdravo in neokuženo. Iz tega se potem razvije stranka dalje in vstane očiščena in pomlajena.

Pokret Nar. rad. stranke.

Ustanovitev krajevnega odbora NRS v Ribnici.

Ribnica, dne 20. oktobra 1923.

Član pripravljavnega odbora za ustanovitev krajevnega odbora NRS v Ribnici g. Joško Medved pozdravi imenom pripravljavnega odbora vse navzoče, zlasti tudi predsednika srezkega odbora dr. Ivana Sajovica iz Kočevja, ki se je s številnimi kočevskimi člani odzval povabilu za današnje zborovanje. Povdarja, da je bil pri zadnjih političnih za Narodno skupščino oddan v Ribnici za NRS en sam glas, da pa se je medtem naziranje o NRS tudi v Ribnici zelo temeljito izpreminjati in sicer spontano ter iz sredine delovnega ljudstva, kar dokazuje najbolje tudi današnja sorazmerno številna udeležba. Umetno vcepljeni predskodki proti NRS padajo drug za drugim tudi v Ribnici in čim dalje bolj se uvideva, da je v kaosu strank in stranic v naši državi le NRS jasna, trezna, gospodarska in socialna stranka, ki ne samo hoče, ampak tudi zamore in tudi bo urejala tako naše znanje, kakor tudi noranje politične, gospodarske in socialne prilike na podlagi svojega programa tako, da nam bo na zunaj v pomoč, na znotraj pa v zadovoljstvo vseh državljanov, zlasti tudi našega delovnega ljudstva, ki tvori ogromno večino prebivalstva. V svrhu čim boljše doseže

tega cilja pa ne smemo stati ob strani, ampak sodelovati po svojih močeh kot enakopravni bratje med brati. To pa je le mogoče in tudi najbolje, ako vstopimo v ustvarjajoče vrste NRS na skupno sodelovanje kot enaki z enakimi. To naziranje prodira čim dalje bolj in nocoj smo se zbrali številni enakomisleči, da napravimo v tej smeri odločilni korak ter prosim vsled tega navzočega predsednika kočevskega sreza in prvoborilca NRS v Sloveniji, gospoda dr. Sajovica, da razloži navzočim program, delo in cilje NRS v naši državi v obče in v Sloveniji posebej.

Dr. Sajovic, od vseh navzočih burno pozdravljen, predloži najprej početek nove srbske države kot nujno ozadije, iz katerega je vzrastla NRS, v katerem ozadiju igrajo najprej Turki, nato pa različni generali okrog več ali manj samovoljno in absolutno vladajočega kneza odločilne vloge, dočim je priprosto ljudstvo faktično zamenjalo le turške gospodarje s srbskimi. Kot reakcija na te razmere se pojavi v vrstah evropsko naobražene in iz naroda izšle inteligence v sedemdesetih letih našega časa, da je narod država in država narod, da so državni mogotci le organi in orodje suverena ljudstva, ki je edini gospodar v državi in da država ni ničesar drugega, kot druga in najvišja oblika suverena ljudstva.

Vsi državljani da so med seboj enaki in država da mora skrbeti zato, da se ta enakost kar najbolj uresniči. Vsled tega ne smejo ljudstva upravljati različni mogotci, ampak ljudstvo naj se upravlja samo, začeni pri rodbini in občini, pa čez srez in okrožje do parlamenta po svojih izvoljenih zaupnikih, poslancih in ministrih, ki so odgovorni svojim volilcem državljanom. To so bile vodilne ideje za začetek NRS v Srbiji, ki so kot se vidi na prvi pogled, socialističnega izvora. Te ideje so se l. 1881 na ustanovnem zborovanju enakomislečih in Kragujevcu soglasno sprejele, spopolnile z izrazito modernim gospodarskim, kulturnim in socialnim programom, katerega jedro je, da se mora vsakemu človeku omogočiti človeka dostojno existenco, toda pod dolžnostjo dela in štedenja, in ne morda parasitstva na škodo celote. Te zdrave ideje so osvobodile pred vojno Srbijo različnih nezdruživih zajedalcev, organizirale ljudstvo na podlagi samouprave ljudstva, prinesle red v državne finance in upravo, z bukreškim mirom Srbijo podvojile, ter končno v svetovni vojni osvobodile in pridružile junaški Srbiji ne samo vse avstro-ogrške Srbe, ampak tudi nas Slovence in Hrvate, ter ustvarile tako ob Jadranu veliko slovensko državo, katere obseg ni dosti manjši tudi nas Slovence in Hrvate, ter ustvarile tako ob Jadranu veliko slovensko državo, katere obseg ni dosti manjši od predvojnega Italije. V te slavne tradicije dela in ustvarjanja moramo vstopiti tudi mi Slovenci, ako hočemo postati v resnici državotvoren in ne samo nergajoč element, ki sam ne ve kaj hoče. Na to je govornik v nad eno uro trajajočem govoru razložil program NRS v podrobnosti in boje, v katerih je NRS ta program od l. 1881 dalje pa do danes uresničevala ter predložil tudi cilje bodočnosti, ne samo iz državnih, gospodarskih, socialnih in kulturnih vidikov, vse s posebnim oziranjem na naše slovenske razmere, ampak tudi iz vse-slovenskega vidika, katerega pri svojem ustvarjanju ne smemo nikdar izpušiti iz računa. Razložil je pojme avtonomije in federalizma, monarhije in republikanstva, ter v drastičnih besedah predložil posledice, ako bi se dopustilo, da bi se lokalne separatistične republikanske težnje uresničile, ki bi nujno vodile ponovno zaščunjenje Slovencev in Hrvatov pod italijanski, nemški in madžarski jarem. Zavzela na podlagi programa in najnovejše zakonodaje stališče napram delavstvu in uradništvu, odkrivajoč močne socialne tendence v teh zakonih, katerih cilj se krije z narodnimi in državnimi cilji, ki zahtevajo ne samo zadovoljno, ampak tudi fizično krepko generacijo, ki je predpogoj tudi duševne kreplosti. Pozval je na to navzoče, da naj se, ako se strinjajo s programom in statuti, v Narodno radikalno stranko, na kar so vsi navzoči do zadnjega prijavili svoj vstop v stranko, ter ji jih je dr. Sajovic imenom srezkega in Akcijskega odbora proglasil za sprejete, izražajoč jim iskrene čestitke na odločilnem koraku.

Ko sta nato člana pripravljavnega odbora g. Slavko Devetak in g. I. Grahna pročitala imena novih članov, se je v smislu člena 32 statuta ugovarilo, da se je proglasilo skoro trikrat, toliko članov, kolikor jih je potrebno za ustanovitev krajevnega odbora. Vsled tega se je pristopilo takoj k volitvam krajevnega odbora NRS Ribnica. Soglasno se je izvolil sledeči

ODBOR:

Predsednik: Ludvik Karl Tschinkel, posestnik in industrijalec v Ribnici; podpredsednik: Joško Medved, sodni kancelist v Ribnici; tajnik: Ivan Illovar, poduradnik v Ribnici; blaginjak: Slavko Devetak, davčni asistent v Ribnici; odborniki: Jože Lovšin, pos. sin, in Alojzij Hledé, delavec, oba v Ribnici; namestnik: Franc Frandolič, delavec; preglednik računov: Franc Sbrisaj, višji sodni oficijal in Anton Hledé, delavec v Ribnici.

Predsednik kočevskega srezkega odbora konstatira nato pravilnost konstituiranja krajevnega odbora, ter povabi v smislu statuta predsednika in podpredsednika organizacije za odbornika v srezki odbor, ki ima po statutih svoj sedež na sedežu okrajnega glavarstva. Da smernice delovanja za prihodnost. Predsednik Ludvik K. Tschinkel se na to imenom organizacije zahvali kočevskim članom za bratsko pomoč, prosi vse člane za skupnost sodelovanja ter zaključuje to nadvse lepo uspešno zborovanje.

Mariborski O. R. O. Organizacija NRS v Dravogradu.

V nedeljo, dne 14. t. m., ob 3. uri popoldne je priredil srezki odbor NRS v Prevaljah v naši kolodvorski restavraciji informativni sestanek, katerega

so se udeležili komunisti pod vodstvom železniškega uradnika g. Zupaniča, socialni demokrati pod vodstvom domačega župana g. Pečnika, narodni socialisti pod vodstvom žel. uradnika g. Jobsta in demokrati pod vodstvom trgovca g. Grisogono.

G. dr. Ravnik, odvetnik iz Maribora, je kot delegat mariborskega okrožnega odbora NRS v uvodu svojega govora izjavil, da današnji sestanek nima namena siliti somišljenikov drugih strank k vstopu v NRS in da noče v najmanjšem žaliti navzočih zborovalcev v njihovem strankarskem čustvovanju, temveč da hoče le pojasniti program in zgodovino NRS, ki se v Sloveniji še le organizira in o kateri nasprotno časopisje zatajuje, da nima programa in duševnih smernic, s katerimi bi mogla pridobivati člane v svojo organizacijo. Dr. Ravnik je nato v enournem govoru razpravljal o ustanovitvi, programu, zgodovini in delovanju NRS, o pojavih pred državnozbornskimi volitvami, zlasti na agitacijska sredstva in na gonjo proti bratskemu srbskemu narodu ter naštevaj zasluge, ki si je NRS pridobila od l. 1881 naprej, odkar obstoja kot parlamentarna skupina za osvobodjenje onih delov jugoslovenskega naroda, ki so tlačani pod jarmom tujih narodov in katerim je stranka s svojim pozitivnim, političnim delom in srečnimi mednarodnimi zvezami pripomogla do osvoboditve.

Zbrani zborovalci so z napeto pozornostjo zasledovali izvajanja govornika, ki je po končanih besedah otvoril debato, v katero je najpoprej posegel g. Trošt, da pojasni nekatere medklice, med katerimi oni glede samosrbske vlade smo v prvi vrsti krivi mi sami, ker nismo pri zadnjih državnozbornskih volitvah poslali v narodno skupščino nobenega slovenskega radikalnega poslance, v drugi vrsti je pa zahteval samosrbsko vlado g. Korošec sam v družbi z Radičevci in Spahovci, kateri so se do tega koraka odločili samo radi tega, ker imajo do samosrbske vlade polno zaupanje. Zaupanje je zelo lepa lastnost in to vidimo tudi v praktičnem življenju, toda imeti zaupanje do svojega političnega nasprotnika in v političnih zadevah, to je pa višek zaupanja, (klici: res je!). Glede kuluka je uvodoma pojasnil, da to ni nikak prehod v starodavne čase, kajti kuluk je bil pod imenom flaka v veljavi do zadnjega časa v občinskem redu in razlika med enim in drugim je edino le ta, da je sedaj novi kuluk vpeljan za celo državo na temelju jasnih smernic. Kuluk pa se v Sloveniji, kjer so boljše razmere nego v Srbiji in Bosni, po izjavah merodajnih faktorjev ne bo izvajal in se nam tozadevno ni potreba prav nič razburjati. Na medklici, da je v Avstriji življenje ceneje nego v Jugoslaviji, je g. Trošt zelo izčrpno poročal o finančnem položaju obeh držav in omeil, da v Avstriji delujejo zelo živahno rotacijski stroji, od koder prihaja izgotavljen papirnat denar, toda s tem se Avstrija zakupuje v dolgove, katere bo morala enkrat plačati na en ali na drugi način in takrat bodo prihajale posledice šele na dan (klici: tako je!). Nasprotno proti našim bratom Srbom je v gotovih masah slovenskega naroda vedno obstajalo, kakor je vedno obstajala simpatija do Rima, ki nam je bil vedno nenaklonjen v nacionalnih zadevah.

Srbski narod je zelo mnogo žrtvoval za svojo neodvisnost in ravno ta neodvisnost je bila marsikateremu neveseč. Ko je izbruhnila svetovna vojna smo videli podivjano avstrijsko soldatesko in njenih pomagačev in ob zlomu srbske armade, ki se je morala umakniti preko alpskih gor, je Srbijo skoro popolnoma opustošila. Mi pa, ki nam je vojna ohranila nepoškodovane domove, ceste, mostove in druge naprave, smo s podpisovanjem vojnih pogojev in siljenjem naših sinov na bojne poljane, vojno le podaljševali (klici: tako je!) in ko je bila vojna končana in zrušena Avstrija in njeni pomagači, smo mi hoteli nasproti našim zmagovitim bratom Srbom, smo jim obljubljali bratstvo in zvestobo. Danes šele vidimo, da je bilo to naše hlinjenje hinavsko in le velikodušnost srbskega naroda se imamo zahvaliti, da nismo mi postali takrat vojni plen (buren aplavz). Vse zavojevane države in one, ki so nastale na razvalinah teh držav morajo nositi posledice zgubljenе vojne, a nas Slovence in Hrvate prištevajo le vsled velikodušnosti zmagovalcev na njihovi strani, dasiravno tega nismo zaslužili (klici: res je!). NRS pa tudi v nacionalnem oziru stoji na stališču, da bo Jugoslavija le tedaj popolnoma ujedinjena, ko bodo odredeni tudi oni naši bratje, ki danes ležijo pod tujim jarmom in to zadnje zgodovinsko dejanje se bo dovršilo le tedaj, ko se bomo Slovenci, Srbi in Hrvati ljubili tudi medsebojno, v koji ljubezni se bo šele porodilo ono neobremagljivo zaupanje v do-

sego končnega cilja (dolgotrajno ploskanje).

V imenu komunistov je g. Zupanič stavljal vprašanje glede železničarske stranke in glede železničarske pragmatike. Za demokrate je informativen sestanek s simpatičnimi besedami pozdravil trgovec g. Grisogono in v imenu socialnih demokratov je župan g. Pečnik vprašal radi pragmatike železničarjev. Potem, ko je na vsa vprašanja dal g. dr. Ravnik zadovoljiva pojasnila, je bil ta pomembni sestanek zaključen v občno zadovoljnost.

Iz Hrastnika.

RESOLUCIJA

sprejeta na članskem zborovanju Krajevne Organizacije NRS v Hrastniku, dne 25. oktobra 1923.

1. Zbor članov konstatira, da vodi sedanji Akcijski Odbor v Ljubljani pravo politiko NRS, ter prosimo Akcijski Odbor, da bi v interesu enotne, močne in idejne NRS v zadostni meri podprl delo Krajevnih Organizacij NRS in upošteval njih sklepe, resolucije, predloge in prošnje.

2. Zbor zahteva v interesu NRS, da Akcijski Odbor takoj prepove nadaljnjo izdajanje tednika »Radikal« od strani bivšega glavnega tajnika g. Emila Štefanoviča.

3. Zbor izreka popolno zaupanje Glavnemu in Akcijskemu Odboru v Ljubljani za njih požrtvovalno strankino delo.

Za Krajevno Organizacijo NRS v Hrastniku.

Poboljšaj Franjo, s. r., predsednik.

Vranker, s. r., tajnik.

Objave.

Intervencije.

Vsak naš pristajša ima pravico postževati se moči naše organizacije, da od nje zahteva zaščito in pomoč.

Ali ne samo naši organizirani pristajši nego tudi vsi državljani, kateri vršijo svoje državljanske dolžnosti, dobi jo v naši stranki pravično zaščito in pomoč.

V tem kratkem času, odkar je NRS razvila svoje delovanje tudi po Sloveniji, opazamo kako se mnogi obračajo na nas, da se jim v tem ali onem pošlu posreduje pri vladi ali pri kateri drugi oblasti. Vaša stranka je v slučajih, v katerih je uvidela, da so obrazloženi in upravičeni, šla vsakomur na roko, kolikor je bilo to v mejah zakona mogoče. Osebito se je ozirala na intervencije splošne koristi, ali ravno tako se je brigala za interese poedinca, v kolikor ni to bilo na škodo celokupnosti, a v skladu z programom, načeli in interesi stranke, ker naša stranka veruje, da delovati za interese naše stranke, katere predstavlja organizirana masa naroda, pomeni delovati za nacionalno, politično, kulturno in socialno emancipacijo vsega našega naroda, ter naše države.

Ker pa so se intervencije tako pomnožile, je Akcijski Odbor ustanovil za intervencije sledeči red, katerega se morajo držati vse naše organizacije, ter sporočiti vsakemu članu:

1. Kdor prosi pomoči od naše stranke, obrniti se mora pisмено ali potom ustmenega zapisnika na oni Mestni Odbor, kjer stalno živi, ako pa ta ni ustanovljen, tedaj na najbližnji odbor.

2. Ako se gre za zadevo, katere bi mogle vplivati na prilike enega sreza v katerem se nahaja dotični Mestni Odbor, tedaj odstopi Mestni Odbor zadevo Srezkemu Odboru na mišljenje, v nasprotnem slučaju odstopi Mestni Odbor zadevo svojem Okrožnemu odnosno Akcijskemu Odboru.

3. Okrožni odnosno Akcijski Odbor naj zadevo še enkrat pregleda, ako je ista v skladu z interesi stranke, ter naj zadevo dostavi kompetentni oblasti na reševanje.

Dokler se ne ustanovijo redni Odbori, naj se vsaka zadeva prouči v seji Okrožnega odnosno Akcijskega Odbora.

Nobeden drugi, razven Okrožnega odnosno Akcijskega Odbora ali njegovih legitimiranih zastopnikov nima pravice v imenu stranke intervenirati za katero si bodi stvar.

Stavljajoč vsem na znanje, prosimo, da se za informacije nobeden ne obrača osebno na poedine člane odbora, nego da se v svojem lastnem interesu drži navedenega reda.

V Ljubljani, dne 19. oktobra 1920

Za Akcijski Odbor NRS:

Predsednik:

Dr. Niko Zupanič, s. r.

Tajnik:

Ljubo D. Jurkovič, s. r.

Vsem organizacijam NRS v Sloveniji.

Glavni odbor NRS v Beogradu je z dekretom 27. januarja 1923, br. 200, poveril začasno vodstvo in organizacijo NRS v Sloveniji Akcijskemu odboru za Slovenijo s sedežem v Ljubljani. Njegova naloga je, da zbira pristopne prijave članov in da jih pošlje Glavnemu Odboru v Beogradu, ki je po statutih stranke edini upravičen, da jih odobri ali odbije.

V orijentacijo članov smatra Akcijski odbor za potrebno, da naglasi, da Akcijski odbor v nobenem slučaju ne namerava vsiliti organizacijam kakršnokoli vodstvo ali tajništvo nego nasprotno želi, da se naši pristaši sami organizirajo ter v smislu strankinih statutov izberejo vodstvo krajevnih odborov, preko sreskih in okrožnih, do Glavnega odbora.

Prisiljeni po obsodbi vrednih dogodkov zadnjega časa, je Akcijski odbor v svoji seji dne 9. oktobra 1923 razmotril rovanje Emila Stefanovića in tovarišev, ter je soglasno sprejel sledeči

sklep:

Emilu Stefanoviću se odvzamejo poverljivi mu posli glavnega tajništva ter s tem preneha biti funkcionar NRS. Isto velja za Antona Podbevška. Vsled tega se nalaga vsem organizacijam NRS v Sloveniji, da pretrgajo z njima vsak stik in vsako občevarje.

Vsak član, odbornik, predsednik, kakor tudi vsak drug strankin funkcionar se poziva v imenu strankine discipline, da do prihodnjega zborovanja svoje organizacije neomajno vztraja na svojem mestu. Vsaki organizaciji se nalaga, da do tega časa ne sprejme nobene ostavke svojih funkcionarjev. Eventuelno podane ostavke se morajo takoj umakniti. Vsako zborovanje katekol organizacije se sme vršiti le v sporazumu z Akcijskim odborom. Vse organizacije dobe nadaljna navodila pismenim putem.

Naša stranka je stranka poštenosti, naša stranka je stranka pozitivnega, vsvarjajočega dela. Zato polaga težišče svojega delovanja na kvaliteto posameznih državljanov, odločno pa odklanja vse moralno dvomljive eksistence v svojih vrstah.

Iz naroda za narod!

Za Akcijski odbor NRS v Ljubljani:

Dr. Niko Župančič, min. n. r.
predsednik.

Iz seje Akcijskega odbora NRS v Ljubljani dne 12. okt. 1923.

Na predlog dr. Sajovice, predsednika kočevske srezke organizacije, se sprejme soglasno:

1. Cilj Akcijskega Odbora je organiziranje Narodne radikalne stranke Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljanski in mariborski oblasti ter postavitev Oblasnega Odbora v Ljubljani in Mariboru po strankinih članih. Akcijski Odbor ne želi ničesar bolj, kot da se ta cilj čim prej in uspešneje doseže, s čemer njegovo delovanje avtomatično odpade ter preide na oba Oblasna Odbora na vsakega za njegovo oblast, v kolikor na Maribor že ni prešlo.

2. Da se ta cilj čim prej in čim uspešneje doseže, se povabijo takoj v Akcijski Odbor vsi predsedniki sreskih organizacij kot enakopravni člani na sodelovanje.

3. Seje Akcijskega Odbora se vrše začasno vsak teden.

4. Važnejši sklepi Akcijskega odbora se objavljajo v časopisju.

Vsem članom NRS.

Opozarjam na VI. del strankinega statuta, ki se glasi:

Člen 81. — Organi stranke morejo biti le oni, ki jih prizna Glavni Odbor. Urejanje se morajo po navodilih Glavnega Odbora.

Glavni organ stranke izdaja Glavni Odbor. Ostale liste morejo izdajati mestni, sreski in okrožni odbori ali klubi, ali smo po odobrenju Glavnega Odbora.

Člen 82. — Strankine organe urejajo redakcijski odbori, ki jih sestavljajo dotični odbori. Ravno tako določijo urednike, sotrudnike, lastnike in ostalo osebje administracije. Stroške o izdajanju in urejanju strankinih organov nosijo blagajne odborov, ki izdajajo dotične organe.

Opozarjamo člane na ta izveček iz statuta.

V Ljubljani, dne 15. oktobra 1923.

Predsednik:

Dr. Niko Župančič, s. r.

Tajnik:

Ljubo D. Jurković, s. r.

Iz seje Akcijskega odbora NRS v Ljubljani dne 19. okt. 1923.

Po poročilih posameznih predsednikov sreskih organizacij o položaju v njihovih srezih se ugotovi, da je Stefanovića razdiralna akcija v strankinih vrstah v Sloveniji učinkovala jako blagodejno v razčiščevalnem smislu. Glasom teh živih poročil stoji vse strankine organizacije v obeh volilnih okrožjih trdneje kot kdaj prej in so se znebile le dvomljivih elementov.

Akcijski Odbor se je konstituiral naslednje: za predsednika dr. Niko Župančič, min. n. r. v Ljubljani; za I. podpredsednika dr. Ivan Sajovic, predsednik kočevske srezke organizacije v Kočevju; za II. podpredsednika Vladimira Franke, trgovec v Ljubljani; za tajnika Ljuba D. Jurkovića, visokošolec v Ljubljani; za blagajnika ing. Ignacij Šega, ravnatelj i. ž. v Ljubljani, vsi ostali pa kot odborniki Akcijskega Odbora.

Soglasno se ugotovi, da je cilj Akcijskega Odbora ustanavljanje krajevnih in sreskih odborov in da je le začasna prihodnja vodilna organizacija do konstituiranja Okrožnega Odbora.

Nato sprejme Akcijski Odbor sledečo

RESOLUCIJO:

1. Soglasno se ugotavlja, da bivši tajnik Emil Stefanović in njega drug Anton Podbevšek nista člana Narodne Radikalne Stranke, vsled tega se vsem članom NRS objavlja, da neki v Ljubljani pod imenom »Radikal« izhajajoči tednik ni glasilo NRS v Sloveniji in da so vsi sestanki in shodi, ki jih sklicuje Emil Stefanović pod firmo NRS, navadna mistifikacija javnosti. Našim članom se v interesu strankine discipline navetuje, da vse te pojave ignorira, s čimur se smatra to vprašanje za rešeno.

2. Vsi krajevni odbori se pozivljajo, da predložijo svoje člane Akcijskemu Odboru v Ljubljani v smislu člena 5 statuta v odobritev in sicer na roke dr. Niko Župančiča, ministra n. r. v Ljubljani, Cankarjevo nabrežje št. 1.

Za Akcijski Odbor:

Dr. Niko Župančič, predsednik.

Lj. D. Jurković, tajnik.

Iz seje akcijskega odbora NRS

v Ljubljani, 26. oktobra 1923.

Pozivajo se

vse organizacije, da pozovejo vse naše pristaše k udeležbi protestnih manifestacij proti italijanskemu nasilju nad našimi slovenskimi brati. Protestne manifestacije, ki so jih sklicali za to ustanovljeni odbori, se vršijo po vsej Sloveniji v nedeljo 28. t. m.

Ravno tako se pozivajo člani, da prisostvujejo protestnemu shodu, ki se vrši v Ljubljani v ponedeljek 29. t. m. točno ob 7. uri zvečer v dvorani hotela »Union«.

Radikali, dokažite tudi ob tej priliki svojo patriotsko zavest!

Za Akcijski Odbor:

Dr. Niko Župančič s. r., predsednik.

Ljubo D. Jurković s. r., tajnik.

Naredba.

Vsem organizacijam, ter članom NRS v ljubljanskem okraju, ter v mestu Ljubljani se nalaga v smislu sklepa seje Akcijskega Odbora, da takoj (a najkasneje do 3. novembra t. l.) pošljejo Akc. Odb. NRS v Ljubljani (Wolfova ul. 1) v dveh prepiših:

a) izkaz članov,
b) sestavo Mestnih Odborov odnosno Pododborov.

Ti izkazi so zelo važni, ter jih nujno potrebujemo, da jih pošljemo Glavnemu Odboru NRS v Beograd. Drugi prepis obdržimo za Akcijski Odbor v Ljubljani, kateri jih bode svoječasno izročil rednemu Okrožnemu Radikalnemu Odboru odnosno Mestnemu Odboru v Ljubljani.

V Ljubljani, dne 25. oktobra 1923.

Za Akcijski Odbor NRS.

Predsednik:

Dr. Niko Župančič, s. r.

Tajnik:

Ljubo D. Jurković, s. r.

„Radikalni Glasnik“

je službeno glasilo Narodne radikalne stranke kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev za Slovenijo.

Vsak radikal mora biti naročen na svoj list in ga hraniti.

Dolžnost vseh članov NRS je, da širi radikalno časopisje, ter s tem pomaga pri udeleževanju radikalnih idej.

Navodila za organizacijo Mestnih radikalnih odborov.

Ko se zbere v občini vsaj 10 pripadnikov NRS, katere je Glavni Odbor v Beogradu sprejel v stranko, skliče oni, kateri je zbiral člane (Pripravljalni odbor ali poverjeniki)

Mestni radikalni zbor.

Pred zborom morajo sklicatelji preskrbeti:

- potrebno število članskih kart,
- knjigo za zborovne zapisnike in seje Mestnega Odbora,
- knjigo za seznam članov,
- knjigo za strankino blagajno Mestnega Odbora,
- zapisnik za sprejem in oddajo pošte.

Vse to morajo preskrbeti tudi vsi dosedanj Mestni Odbori ako niso še tega storili.

Mestni Radikalni Zbor odpravlja predsednik Pripravljalnega Odbora. Ako se gre za reorganizacijo Mestnega Odbora, tedaj odpravlja zbor predsednik dotičnega Mestnega Odbora. — Predsednik, kateri sklicuje zbor, objavlja dnevni red. — Ta dnevni red se ne more na zboru menjati, pač pa se sme dopolniti s kako novo točko, ako to zahteva in sprejme Zbor. — Zapisnik Zbora vodi praviloma tajnik odbora (ali ako je ta zadžan, mora voditi zapisnik oni, katerega določi Zbor).

Po otvoritvi Mestnega Zbora, uredivi zapisnika, ter dnevnega reda, pozivlja predsednik Pripravljalnega Odbora, odnosno Mestnega Odbora Zbor, da izvoli posebnega predsednika Zbora, dva podpredsednika, tajnika ter tri overovalatelje zapisnika. — Šele potem se začne z delom Zbora po določenem dnevnem redu.

Ako je na dnevnem redu volitev Mestnega Odbora, pozove perdsednik Zbora, da se izvoli najmanj pet članov za redni Mestni Odbor. Ko je Zbor izbral člane za Mestni Odbor, pozove predsednik Zbora izbrane člane, da iz sebe volijo a) predsednika, b) podpredsednika, c) tajnika in d) blagajnika. Ko se je tako konstituiral Mestni Odbor, naznani predsednik Zbora še pred zaključkom Zbora, konstituiranje novega Mestnega Odbora.

Na Mestnem Zboru se sklepa z večino prisotnih članov, ako se ne mora sklepati z aklamacijo. — V slučaju, da predsednik ne more ustanoviti na kateri strani je večina, odredi, da se navzoči člani razdelijo na dve strani in tako ustanovi večino. Sklepom večine se morajo brezpogojno pokoriti vsi navzoči člani.

Vsačega, kateri bi na Zboru povzročil nemir, bilo kričanjem, bilo z razžaljenjem predsednika Zbora ali kakega drugega člana Zbora, ali na kateri si bode način preprečil delo Zbora, je predsednik dolžan v drugem opominu odstraniti ga iz Zbora. — V tem slučaju predlaga dotičnemu MRO, da se tak član izključi iz stranke. —

Volitev in konstituiranje Mestnega Odbora treba takoj javiti dotičnemu Sreškemu odboru ali Glavnemu Odboru ter istodobno razglasiti to v strankinem organu.

Novi Mestni Odbor se voli vsako četrto leto.

Mestni Zbori se obdržavajo vsako četrto leto, ali po nalogu Glavnega Odbora, ali kadar se zdi to Mestnemu Odboru potrebno. Mestni Zbor sklicuje Mestni Odbor s posebnim razglasom, v katerem mora biti naznačen dnevni red. — Na Mestni Zbor ima pravico priti vsaki član dotičnega mesta odnosno kraja. —

Na Mestnih Zborih se sklepa o kandidaturi občinskih svetovalcev ali o kandidaturi narodnih poslancev. —

Mestni Odbor vzame na znanje ali odklanja poročilo Mestnega Odbora o političnem ali gnotnem stanju stranke v dotičnem mestu ter voli novi Mestni Odbor. —

O delu Mestnega Zbora se vodi zapisnik, katerega podpišejo: predsednik Zbora, dva podpredsednika, tajnik in trije overovalatelji zapisnika, katerega je Zbor izvolil n začetku Zbora. —

Vsi sklepi Mestnega Zbora morajo se dostaviti Sreškemu Odboru, ali ako se gre za kandidaturu narodnih poslancev mora se o tem vedno obvestiti tudi Glavni Odbor.

Sklepi o kandidaturah se morajo objaviti razen potom strankinega organa še potom oglasov na radikalne pripadnike dotičnega okraja. —

Vsem sklepom Mestnega Odbora se morajo pokoriti vsi radikalci dotičnega kraja. —

V vsaki občini mora biti samo eden Mestni Odbor. — V večjih občinah, kjer so vasi razstrene ter oddaljene od se, deža Mestnega Odbora, naj se imenuje vsaj enega poverjenika stranke. Dobro bi bilo, da bi ta poverjenik bil istodobno tudi član Mestnega Odbora, ker bi v tem slučaju služil Odboru kot poročevalec o zadevah svojega kraja.

Mestni radikalni odbori.

Razlikovati moramo tri vrste Mestnih Odborov:

a) Občinski Mestni Odbor, kateri objema vsako občino.

b) Mestni Odbor mesta, katero voli posebno svoje poslance.

c) Mestni Odbor mesta, katero je večje od 10.000 prebivalcev, a katero ima svoje Mestne Pododbore.

Občinski mestni odbor.

Mestni Odbor zboruje enkrat na mesec, a po potrebi večkrat. Sejo sklicuje predsednik z vabilom, v katerem mora biti dnevni red seje in katero se mora pravočasno dostaviti vsakemu odborniku. — Sklepne so seje, ako se jih je udeležilo najmanj pet članov. — V slučaju, da so glasovi ravno razdeljeni odločuje stran na katero je predsednik. —

O vsaki seji Mestnega Odbora se vodi zapisnik v zato namenjeni knjigi. — Zapisnik podpišejo vsi navzoči člani.

Po statutih stranke smatra se, da se strinjajo z sklepi Metnega Odbora tudi oni člani, kateri niso prišli na sejo. —

Mestni Odbor mora baviti se in izvrševati sledeče posle:

- da izvršuje zaključke Mestnega Zbora;
- da izvršuje naredbe Sreškega, odnosno Okrožnega ter Glavnega Odbora, kakor je prepisano v statutih stranke;
- da vpisuje člana ter jim izdaja članske karte;
- da razpošilja liste in knjige, katere mu jih priporoča Glavni Odbor;
- da pazi na to, da vsi člani točno vršijo svojo patriotsko dolžnost;
- da odločuje o kaznih onih članov, kateri ne vršijo svojih dolžnosti ali so postali nedostojni stranke;
- da pobirajo dohodke in prispevke v strankino blagajno po načinu kakor to določa statut stranke;
- da pripravi vsa volilna dela v svojem kraju;
- da izdaja navodila in naredbe svojim članom pri vsaki volitvi;
- da se briga za kandidature občinskih svetovalcev;
- da na Mestnemu Zboru predlaga rešitev o kandidaturi poslanika, ako ima dotični kraj pravico, da voli svojega poslanika;
- da se pobriga, da vsi člani stranke gredo na volišče ter glasujejo za kandidate stranke;
- da vodi točni izkaz članov stranke, kateri so šli na volišče ter glasovali;
- da na koncem leta obvešča Sreški Odbor o stanju stranke ter o stanju svoje blagajne;
- da služi Sreškemu Odboru kot poročevalec za vse pojave politične prirode v svojem kraju;
- da vodi vse strankine ustanove v svojem kraju.

Za svoje delovanje odgovarjajo Mestni Odbori svojemu Zboru ter Glavnemu Odboru. —

Odbori velikih mest.

Mesta, katera volijo posebno svojega poslanika, kakor tudi mesta, katera so večja od 10.000 prebivalcev, se razdelijo v okraje, kakor je najbolje in kakor zahteva velikost mesta.

Vsaki okraj mesta sklicuje vsako leto svoj posebni radikalni zbor in ta odbor voli vsako leto svoj posebni

Mestni radikalni pododbor.

kateri se konstituira na enak način kakor občinski Mestni Odbor ter izbere iz svoje seje: a) predsednika, b) podpredsednika, c) tajnika, d) blagajnika ter e) zastopnika za Mestni odbor dotičnega mesta.

Ti Pododbori delujejo kakor drugi občinski Mestni Odbori ter se morajo vedno pokoravati naredbam svojega MRO, kateri se konstituira takole:

Predsednik onega Mestnega Odbora, kateri je najstarejši skliče a) vse predsednike, b) podpredsednike ter c) po enega zastopnika vsakega Mestnega Pododboru.

Vsi ti med seboj tvorijo Mestni Odbor na sličen način kakor tudi Občinski Mestni Odbor.

Mestni Odbori mest z lastnimi poslanci volijo razen ostalih članov odbora iz svoje sredine:

a) Enega člana za Glavni Odbor, kateri služi kot poročevalec dotičnega mesta.

b) Toliko članov za Zemaljsko radikalno skupščino, kolikor narodnih poslancev voli dotično mesto.

O kandidaturah občinskih svetovalcev ter narodnih poslancev v teh mestih vedno odločuje Mestni Zbor, katerega sklicuje Mestni Odbor.

Mestni odbori velikih mest, katera imajo samo svoje Pododbore ali pa volijo samo svojega zasebnega poslanika v Narodno skupščino, javljajo svoje konstituiranje Okrožnemu ter Glavnemu Odboru.

Mestni Odbori mest s posebnimi poslanci imajo čim Okrožnih Odborov ter javljajo svojo sestavo konstituiranja samo Glavnemu Odboru.

Vsi Mestni Odbori so za svoje delovanje odgovorni samo Mestnemu Zboru ter Glavnemu Odboru.

Sklepi Mestnih Zborov velikih mest katera imajo svoje Pododbore, dostavljajo v prepisu vse samo odnosnemu Mestnemu odboru, a ni treba tega poslati tudi Sreškemu Odboru.

Vsaki Mestni Pododbor ima svojo posebno kaso, za katero veljajo pravila blagajni Občinskih Mestnih Odborov, a Mestni odbori velikih mest imajo svoje posebne blagajne, za katere veljajo pravila blagajni Sreških Odborov, o katerih bomo govorili v prihodnji številki »Rad. Glasnika«.

Blagajne mestnih radikalnih odborov.

Vsaki Mestni odbor ima svojo blagajno. To blagajno vodi blagajnik po pravilniku, ki ga odredi Glavni Odbor.

Dohodki zabav in predavanj katera prireja Mestni odbor, dohodki članskih kart ter odprodaja časopisov in knjig, katere izdajajo Mestni odbori, kakor tudi prispevki članov stranke, razdelijo se takole:

- polovica gre v blagajno Mestnega odbora;
- tretjina druge polovice se pošlje Sreškemu Odboru;
- druga tretjina druge polovice se pošlje Okrožnemu Odboru;
- tretja tretjina druge polovice se pošlje Glavnemu Odboru v Beograd.

Polovica dohodkov beogradskega M. O. pripada Glavnemu Odboru. Vsako leto naj Mestni Odbor priredi zabavo v prid svoji blagajni, na način, kateri bi bil za blagajno najugodnejši, ter naj dobiček vsake zabave razdeli na zgoraj navedeni način.

Izdatki se vršijo samo na temelju nalogov Mestnega Odbora.

Blagajnik mora koncem vsakega leta predložiti Mestnemu Odboru poročilo o stanju blagajne.

Za pravilne račune podeli Mestni Odbor blagajniku absolutorij, kar se zabeleži v zapisniku. Ali Mestni Odbor ima pravico, da vsaki čas pregleda blagajno ter se prepriča o pravilnem poslovanju blagajnika.

Odbor more vsaki čas odstaviti blagajnika, kateri nepravilno posluje, ter izbrati iz svoje seje drugega, kakor tudi tožiti vsakega blagajnika, kateri bi oškodoval blagajno.

V slučaju velike potrebe, mora Glavni Odbor pomagati blagajni Mestnega odbora. Ravno tako je Mestni Odbor dolžan pomagati blagajni Glavnega Odbora, ako zahteva to od njega Glavni Odbor.

Nekatera splošna navodila za vse organizacije.

Mestni Odbori morajo imeti strankine statute, se strogo držati teh statutov ter poučiti o njih vse strankine člane. Dobro bi bilo, da bi vsak član, a posebno izpostavljeni, bili v posesti enega izvoda strankinih statutov ter vseh ostalih spisov in listov, katere priporoča Glavni Odbor. — Osobito bi bila dolžnost vsakega člana, da je naročen na čim več organov stranke ali na vsak način na glavni organ stranke, ker na ta način more vsak član najbolje zasledovati delovanje ter pokret stranke v vsej državi. — V Sloveniji morajo biti vse organizacije naročene na »Jutranje Novosti«, katere imajo prilogo »Radikalni Glasnik«, službeni organ NRS za Slovenijo.

Člani stranke enega kraja morejo ustanoviti klube s čitalnicami, katerih naloga je, s predavanji, diskusijami ter čitanjem pomagati njihovi politični izobrazbi ter širjenju načel stranke.

Ravno tako more radikalna omladina ustanavljati svoje omladinske klube z istim ciljem.

Delovanje teh klubov spada pod kontrolo Glavnega Odbora, kateri jih more vsaki čas razpustiti, kadar se mu zdi da je to v interesu stranke. Klubi poslujejo po pravilih, katera odobri Glavni Odbor. Oni morajo imeti tudi svoje zasebne blagajne.

Izmedju redaka.

Novi kandidat za Velikog Zupana.

»Vlasnik sam »Crvehoga Zmaja; Gospodar sam i zemlje i rajali!«

»Jah sam i hrabar k'o ognjen lav; Osvojio sam — Triglav sav!«

»I još će neko luđo reći, Da lepi orden ja neću steći!«

»Veliki Zupan ja hoću biti; — Sta ću kome tajit' i kriti!?!«

»Auto hoću i lepe zvezde dve; — Mojoi volji — nek se pokori svet!«

»Dole Hribar! — Dole Lukan! Ja biti hoću — Veliki Zupan!«

»I tad će u Sloveniji vladat red; — Teći će samo — mleko i med...«

Ljubo.